

Yükseköğretimde Akademik Dürüstlüğe İlişkin Öğrenci Görüşleri, Deneyimleri ve Önerileri: Bir Olgu Bilim Araştırması*

Students' Views, Experiences and Suggestions with Respect to Academic Honesty in Higher Education: A Phenomenological Study*

Funda BARUTÇU YILDIRIM, Esra ERET ORHAN

ÖZ

Çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin akademik dürüstlikle ilgili görüşlerini ve deneyimlerini incelemektir. Çalışmanın amacına ulaşmak için, nitel araştırma desenlerinden birisi olan olgu bilim deseni kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle çalışmaya dâhil edilen Ankara'daki bir yükseköğretim kurumunun farklı bölümlerinde öğrenim görmekte olan 18 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmacılar, öğrencilerle birebir görüşmeler gerçekleştirmek için yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlamışlardır. Veri toplama öncesinde, üniversiteden gerekli etik kurul izini alınmıştır. Görüşme formunun geçerliğini ve anlaşılabilirliğini kontrol etmek amacıyla bilişsel mülakatlar yapılmış ve uzman görüşleri alınmıştır. Çalışmanın bulguları, öğrencilerin çoğunluğunun akademik dürüstlük konusunda özel olarak yeterli kadar bilgilendirilmediklerini, konuyla ilgili olarak ayrıca bir eğitim almadıklarını ancak yine de akademik dürüstlüğün genel olarak kapsamını bildiklerini göstermektedir. Öğrencilerin bir kısmı çevrelerinde tanık oldukları akademik dürüstlüğe aykırı davranışlardan bazılarını kopya çekme, başkalarının çalışmalarını referans göstermeden kullanma, daha önce yapılmış bir çalışmayı/sunumu yeniden ödev olarak teslim etme ya da sunma, İnternet kaynaklarından referans göstermeden kopyalama olarak belirtmişlerdir. Akademik dürüstlüğe aykırı davranışların temel sebepleri arasında daha yüksek not alma isteği, sınavlara çalışmak ve ödevleri tamamlamak için verilen sürenin yeterli olmaması gösterilmiştir. Ayrıca öğrencilerin akademik dürüstlüğe aykırı bir davranışa genel olarak herhangi bir tepki vermedikleri bulunmuştur. Son olarak, öğrenciler akademik dürüstlikle ilgili öğretim üyeleri ve fakülte yönetimi tarafından sağlanacak daha fazla bilgiye ve eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Akademik dürüstlük, Yükseköğretim, İntihal, Kopya, Öğrenci görüşleri

ABSTRACT

The purpose of the study was to examine the views and experiences of university students on academic honesty. To this end, a phenomenological design, as a type of qualitative research, was used. The sample was selected through the method of maximum variation qualitative sampling and included 18 undergraduate students from different faculties at a state university in Ankara. The researchers prepared a semi-structured interview form and conducted interviews with students. Before the data collection process, the approval of the ethics committee was obtained; cognitive interviews were held; and expert opinions were gathered through cognitive interviewing to check the validity and clarity of the interview form. The qualitative data obtained from the interviews were analyzed using descriptive

*Bu çalışma 26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi'nde (20-23 Nisan 2017, Antalya, Türkiye) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

*This study was presented at the 26th International Congress on Educational Sciences (20-23 April, 2017, Antalya, Turkey) as an oral presentation.

Funda BARUTÇU YILDIRIM (✉)

ORCID ID: 0000-0003-3630-1019

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Öğrenme ve Öğretmeyi Geliştirme Merkezi, Ankara, Türkiye
Middle East Technical University, Center for Advancing Learning and Teaching, Ankara, Turkey
fundabrt@gmail.com

Esra ERET ORHAN

ORCID ID: 0000-0002-0908-8630

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Öğrenme ve Öğretmeyi Geliştirme Merkezi, Ankara, Türkiye
Middle East Technical University, Center for Advancing Learning and Teaching, Ankara, Turkey

Geliş Tarihi/Received : 05.12.2017

Kabul Tarihi/Accepted : 26.01.2018

analysis. The findings suggested that most of the students were not adequately and specifically informed about academic honesty and they did not have any specific training on it. However, they knew the general content of academic honesty. The students listed the academic dishonesty behaviors that they mostly observed as cheating, using others' academic work without citing, resubmitting an academic work/presentation they did earlier and copying from the Internet sources without citing. Moreover, the main reasons of academic dishonesty were reported as the desire to get higher grades and the inadequacy of the time given for studying for exams and for completing assignments. It was also revealed that the students were generally unresponsive to academic dishonesty behaviors. Lastly, the students indicated their need for more information and training on academic honesty to be provided by the faculty members and administrators.

Keywords: Academic honesty, Higher education, Plagiarism, Cheating, Students' views

GİRİŞ

Eğitim yaşantımızın vazgeçilmezi olması beklenen akademik dürüstlük kavramı, akademik yaşam içerisinde yürütülen bütün görevlerde kişinin sorumlu ve dürüst olması; kendi çabasını ve emeğini ortaya koyarak özgün çalışmalar yapması, başkalarına ait fikir ve bulguları kaynağını göstererek paylaşması anlamına gelmektedir. Akademik dürüstlüğü dışına çıkıldığı durumlar akademik usulsüzlük olarak nitelendirilmektedir. Nuss (1988), akademik usulsüzlüğü farklı biçimlerdeki *kopya* ve *intihal* olarak tanımlarken, Gehring ve Pavela (1994), akademik usulsüzlüğü *kopya*, *uydurma*, *akademik usulsüzlüğü kolaylaştırma* ve *intihal* olmak üzere dört kategori altında tanımlamıştır. *Kopya*, akademik çalışmalarda kullanımına izin verilmeyen materyallerin, bilgilerin veya yardımların kullanılması; *uydurma*, akademik bir çalışmada herhangi bir bilgi veya atfın kasıtlı bir şekilde tahrifi; *akademik usulsüzlüğü kolaylaştırma*, akademik usulsüzlük yapan birine bilerek yardım etme veya yardım taahhüdünde bulunma; *intihal* ise herhangi bir akademik çalışmada başkalarının sözlerini kendi sözleriymiş gibi sunma olarak tanımlanmıştır (Gehring & Pavela, 1994: 12-13)

Küreselleşen dünyadaki eğitim sistemlerinde ortak bir problem alanı olan akademik usulsüzlük, yaygınlığı, nedenleri ve önleme yöntemleri açısından son yıllarda pek çok ülkede sıkça araştırılan bir konudur. Yurt dışında yapılan bazı çalışmalara bakıldığında Amerika, Lübnan (McCabe, Feghali ve Abdallah, 2008), Kore (Ledesma, 2011), Çin (Ma, McCabe ve Liu, 2013), Avustralya (Devlin ve Gray, 2007), Almanya (Sattler, Wiegel ve Veen, 2017), Tayvan (Lin ve Wen, 2007), İspanya (Comas-Forgas, Sureda-Negre ve Salva-Mut, 2010), İtalya (Macale ve ark., 2017) gibi ülkelerde üniversite öğrencilerinin akademik dürüstlüğü aykırı davranışlarda buldukları görülmektedir. Babaii ve Nejadghanbar (2017) tarafından yürütülen çalışmada İranlı öğrencilerin intihale yönelik görüşleri nitel ve nicel veriler toplanarak tespit edilmiştir ve öğrencilerin intihale ilişkin genel bilgiye sahip oldukları ancak hangi davranışların intihal kapsamına girdiğini tam olarak bilmedikleri görülmüştür. Konuyla ilgili yapılan başka çalışmalarda da öğrencilerin akademik usulsüzlük kapsamına giren davranışlar hakkında net bilgilere sahip olmadıkları ya da bu bilgileri kullanamadıkları bulunmuştur (Gullifer & Tyson, 2010; Löfström, 2011).

Türkiye'de de son yıllarda akademik dürüstlük konusunun gündemde olduğu ve akademik usulsüzlükle ilgili yapılan çalışmaların sayısının arttığı anlaşılmaktadır. Ancak bu çalışmaların çoğunluğunun öğretmen adayları ile yürütüldüğü görülmekte-

dir. Bu durum öğretmen yetiştiren kurumların bu konuya daha fazla önem verdiklerinin bir göstergesi de olabilir. Yapılan çalışmalarda öğretmen adaylarının çoğunluğunun bir şekilde akademik usulsüzlük davranışı sergiledikleri bulunmuştur. Eraslan'ın (2011) öğretmen adaylarına tek bir soru yönelterek gerçekleştirdiği ve gelen cevapları içerik analizi ile analiz ettiği çalışmada öğretmen adaylarının %81'inin çeşitli şekillerde kopya çektikleri ortaya konulmuştur. Ayrıca Ersoy (2014) gerçekleştirdiği nitel araştırmada araştırmaya katılan öğrencilerin intihal davranışı sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Eret ve Ok (2014) ise akademik usulsüzlük kapsamına giren İnternet intihaline yönelik yine öğretmen adaylarının eğilimlerini araştırmışlardır. Çalışmada öğrencilerin intihal yapma eğilimleri genel olarak düşük bulunmuştur. Ancak öğrencilerin bir kısmının İnternette yer alan materyalleri kopyalama ya da aynı ödevi farklı derslerde kullanma şeklinde akademik usulsüzlük yapma eğiliminde oldukları anlaşılmıştır. Daha geniş örneklem grubuyla yapılan bir çalışmada 1119 öğretmen adayının akademik usulsüzlük ile ilgili görüşleri ve deneyimleri araştırılmıştır (Özden, Özden, & Biçer, 2015). Çalışmada, öğretmen adaylarının %59.2'si akademik dürüstlüğü aykırı davranışların etik olmadığını; %60.2'si bu tür davranışlara yönelik önemler alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Öte yandan, adayların %95'inin üniversite yaşamlarında akademik usulsüzlük içeren bir davranışta buldukları ve çoğunlukla kopya çekme şeklinde akademik usulsüzlük davranışı sergiledikleri bulunmuştur. Adayların yalnızca %7'sinin bu olumsuz davranışları karşısında uyarı ya da ceza aldıkları da ortaya çıkmıştır. Son yıllarda Çakmak (2015) tarafından yapılan bir derleme çalışmasında da lisans öğrencilerin intihal ile ilgili kavram yanlışları araştırılmıştır. Yurt dışında yapılan çalışmaların bulgularına paralel olarak, lisans öğrencilerinin akademik usulsüzlük kapsamına giren intihal hakkında tam ve doğru bilgilere sahip olmadıkları ve bu kavram yanlışlarından kaynaklanan usulsüz davranışlarda buldukları belirtilmiştir. Çalışma sonunda bu kavram yanlışlarıyla ilgili Türkiye'de daha fazla çalışma yapılması önerilmiştir.

Nedenleri anlamak çözüm bulmaya yönelik atılabilecek en doğru adım olduğu için akademik usulsüzlüğün nedenleri yurt içi ve yurt dışı alan yazında oldukça fazla çalışılmaktadır. Yüksek not alma isteği pek çok çalışmada en fazla belirtilen neden olarak ön plana çıkmaktadır (Özden, Özden, & Biçer, 2015; Semerci, 2004). Akademik usulsüzlük, ders içeriklerinin yoğun olması, öğrencilerin konuları anlayamaması, başarısızlık korkusu, ailelerinin beklentilerini karşılayamama kaygısı, kopyanın herkes tarafından çekildiği düşüncesi (Özden,

Uçansoy-Baştürk, & Demir, 2015), akademik görevleri yerine getirmedeki zaman kısıtı, ders yüklerinin fazla olması, ödevlerin ve projelerin öğrencilere zor gelmesi (Eret & Ok, 2014), yeterince çalışmama, sistemli çalışma alışkanlığının edinilmesi, çalışmanın sevilmemesi, diğer arkadaşların etkisinde kalma (Semerci, 2004); sınav sırasındaki gözetimin ve sınav organizasyonunun zayıf olması, sınavdan kalmayı ya da düşük not almayı istememe (Petrak & Bartolac, 2014), öğretim üyelerinin verdikleri ödevin içeriği kontrol etmemesi, ödevin sadece yapılıp yapılmadığına bakması (Ersoy & Özden, 2011) gibi farklı nedenlerle de öğrenciler tarafından yapılmaktadır.

Polat (2017), Türkiye’de öğrencilerin kopya çekme nedenlerini araştıran 31 farklı çalışmayı inceleyerek yaptığı meta-sentez çalışmasında nedenlerle ilişki kurulan faktörleri bireysel, durumsal ve kurumsal olmak üzere üç alt boyutta özetlemiştir. Bireysel faktörler akademik kazanç, akademik sahtekarlık, erteleme, öz-yeterlilik, motivasyon, kopyaya ilişkin algı, mükemmeliyetçilik, sosyal bağlılık, ahlaki değerler, mesleğe ilişkin tutum, öz-saygı, derse devamsızlık gibi etkenleri içermektedir. Durumsal faktörler öğrenme-öğretme ortamının niteliğini, akran baskısını ve aile beklentisini içerirken, kurumsal faktörler, öğretmenlerin veya öğretim elemanlarının kopyaya ilişkin tutum ve davranışlarını, uygulanan sınav sistemini ve ders içeriklerini kapsamaktadır. Bunlara ek olarak, bireysel faktörlerin durumsal ve kurumsal faktörlere oranla daha çok çalışıldığı da belirtilmiştir. Özden, Uçansoy-Baştürk ve Demir (2015) tarafından öğretmen adayları ile yapılan olgu bilim çalışmasında kopya çekme nedenleri bireysel ve çevresel etmenler çerçevesinde ele alınmıştır. Bireysel etmenler, ders çalışmama, öğretim üyeleri/ asistanlar ile öğrenciler arasında algılanan hiyerarşinin yıkılması için kopya çekmeyi bir tür meydan okuma olarak algılama, kopya çekmekten zevk alma, dersi geçme/ yüksek not alma isteği, düşük özyeterlilik algısına sahip olma gibi nedenleri içermektedir. Çevresel etmenler ise öğretim üyesinin verdiği ödevleri okumaması, gözetmenlerin hem sınav öncesinde hem de sınav süresince yeterince gözetim yapamaması, öğretim üyelerinin ders anlatma konusunda öğrenciler tarafından yeterince yetkin algılanmaması, sınavlarda genellikle bilgi düzeyinde soru sorulması, eğitim sisteminin sınava dayalı ve rekabetçi olması, derslerde anlatılanlar ile sınavda sorulanların birbirleriyle örtüşmemesi, ders içeriklerinin ezbere dayalı olarak klasik yöntemlerle sunulması, sınıftaki herkesin kopya çekmesi, kopya çekenlerin cezalandırılmaması, ailenin başarı beklentisini karşılamaya çalışma gibi nedenleri içermektedir.

Alan yazında, katılımcılarının akademik usulsüzlükleri önlemeye yönelik çözüm önerilerinin araştırıldığı çalışmalar çok fazla yer almamaktadır. En güncel araştırmalara bakıldığında, Sattler, Wiegel ve Veen (2017), akademik usulsüzlüğü önleme ve tespit etmede kullanılan farklı yöntemlerin öğretim üyeleri tarafından kullanılma sıklığını araştırmışlardır. Öğretim üyelerinin çoğunlukla daha fazla sayıda sınav gözetmeni kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür. Miller, Murdock ve Grotewiel (2017) akademik usulsüzlüğü önleme konusunda öğretim üyelerinin pedagojik yaklaşımlarını ve değerlendirme yöntemlerini gözden geçirmelerini ve akademik usulsüzlük davranışlarının sonuçlarına açıklık getirmelerini önermektedir. Bu noktada Eraslan (2011)

da kopya çekme davranışının ardında ezberci eğitim yaklaşımın ve tek çeşit değerlendirme yönteminin olabileceğini belirtmiştir. Eraslan (2011) yaptığı çalışmanın sonucunda yakalanıp ceza alma korkusunu öğrencilerin akademik usulsüzlük eylemlerinden uzak durmalarını sağlayan en önemli etken olarak bulmuştur ve bu nedenle öğretim üyelerinin ve kurumların bu tür davranışların ve yaptırımlarının neler olduğunu açık bir şekilde belirtip duyurmalarını ve konulan kuralları takip etmelerini önermiştir. Malgwi ve Rakovski (2009) de benzer bir şekilde akademik usulsüzlüğü önlemek için öğretim üyelerinin ve kurumların akademik dürüstlük kurallarını tutarlı bir şekilde uygulamalarını, akademik usulsüzlük yapan öğrencilerin ise cezalandırılmalarını önermektedir. Eret ve Ok (2014), akademik kaynakları doğru bir şekilde kullanmanın, akademik yazım kurallarının, akademik dürüstlüğü ve akademik usulsüzlük davranışlarının anlatıldığı kredisiz ama zorunlu bir ders önermişlerdir. Öte yandan, Çakmak (2015) yaptığı derleme çalışmasında, lisans öğrencilerinin intihal ile ilgili kavram yanlışlarının giderilmesi gerektiğinden bahsetmiştir. Bu doğrultuda intihalin ne olduğu, kapsamı, yaptırımları hakkında tam ve doğru bilgilendirme yapılmasının, ödevlerinin içeriğinin yeniden gözden geçirilmesinin, akademik yazım kurallarının öğretilmesinin öneminden bahsetmiştir.

Petrak ve Bartolac (2014) tarafından yürütülen çalışma bulguları, öğrencilerin akademik usulsüzlüğü önlemek için en fazla sorumluluğun öğretmene, daha sonra kuruma en son ise öğrencilere ait olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Öğrenciler öğretmenlerin akademik usulsüzlüğe ilişkin net kurallar koymasını beklemektedir. Öğretmen bu kuralları net bir şekilde belirlemezse öğrenciler akademik usulsüzlük yapılmasına izin verildiğini hissetmektedirler. Ersoy ve Özden’in (2011) öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışma, öğretim üyelerinin öğrencilerin ödevlerinde intihal yapmalarını önleyici role sahip olabileceğini göstermektedir. Öğretim elemanı teslim edilen ödevlerdeki kaynakçayı kontrol edeceğini, intihal yapılması durumunda uygulayacağı yaptırımları, internet etiğini, ödev kaynakçasının sadece internet kaynaklarını içermemesi gerektiğini öğrencilerle paylaşırsa öğrenciler intihal yapmaya daha az eğilimli olmaktadır. Özden, Uçansoy-Baştürk ve Demir (2015) de yürüttükleri çalışma sonucunda akademik usulsüzlüğü önlemede öğretim üyelerinin ödevleri okumalarının ve ödevin içeriğine ilişkin öğrencilere geri bildirim vermelerinin etkili olacağını öne sürmektedirler. Bunun yanı sıra sınav yönergesi hazırlanması, gözetmenlerin sınav yönergesi hakkında bilgilendirilmesi, kopya çeken öğrencilerin cezalandırılması gibi önerilerde de bulunmaktadır. Son olarak, Uçak ve Birinci (2008) de intihalin önlenmesi için dünyada alınan önlemleri anlatırken kurum ve kuruluşlar tarafından akademik dürüstlüğü anlatmakla ve korumakla yükümlü çeşitli birim ve komitelerin varlığından ve yaptıkları uygulamalardan bahsetmektedir. Ayrıca intihali tespit eden “WCOPYFIND”, “TURNITIN”, “DIFFER” gibi programların kullanımının da intihali önleme konusundaki alternatiflerden biri olduğuna dikkat çekmektedirler. Thompson ve ark. (2017) tarafından yürütülen çalışmada ise Amerika’da öğrenim gören Asyalı öğrencilere, kültürel farklılıkları da göz önünde bulundurarak akademik dürüstlük hakkında bir çalıştay verilmiştir, çalıştayın sonunda katılımcıların yarısından fazlası intihal ve

akademik dürüstlük konusunda kavrayışlarının arttığını belirtmiştir. Bu bağlamda, akademik dürüstlük konusunda düzenlenen çalıştaylar, akademik usulsüzlüğü önleyici bir etkiye sahip olabilir.

Yükseköğretimde akademik dürüstlüğün güncelliğini kaybetmeyen önemli bir konu olması, teknoloji kullanımının artmasıyla beraber akademik usulsüzlüğün giderek daha kolay ve yaygın hale gelmesi, Türkiye'deki alan yazında var olan çalışmaların çoğunlukla öğretmen adaylarıyla yapılmış olması, öğrencilerin çözüm önerilerinin yeterince araştırılmamış olması göz önünde bulundurularak bu çalışma tasarlanmıştır. Çalışmanın amacı lisans öğrencilerinin akademik dürüstlük ve akademik usulsüzlüklerle ilgili bilgi düzeylerini, görüşlerini, deneyimlerini ve önerilerini incelemektir.

Araştırma Soruları

Çalışmanın amacına uygun olarak aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Lisans öğrencilerinin akademik dürüstlük ve akademik usulsüzlük hakkındaki kavramlara ve kurallara yönelik bilgi ve farkındalık düzeyi nasıldır?
2. Lisans öğrencilerinin akademik usulsüzlüğe yönelik kişisel gözlem ve deneyimleri nelerdir?
3. Lisans öğrencilerinin deneyimlerine ve bakış açılarına dayalı olarak akademik usulsüzlüğün nedenleri nelerdir?
4. Lisans öğrencilerinin akademik dürüstlüğü yaygınlaştırmaya ve usulsüzlüğü önlemeye yönelik önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Nitel araştırma desenlerinden olgu bilimin kullanıldığı bu çalışmada, lisans öğrencilerinin akademik dürüstlüğe ilişkin görüş ve deneyimleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Öğrencilerin akademik dürüstlük kavramlarını hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeyleri, akademik dürüstlük ihlaline ilişkin yaşayarak ya da gözlemleyerek edindikleri deneyimleri, görüşleri ve akademik dürüstlüğün ihlal edilmesini engellemeye yönelik önerileri ele alınmıştır.

Katılımcılar

Çalışmanın katılımcıları, Ankara'daki büyük bir devlet üniversitesinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Bu örnekleme yöntemi kullanılırken öğrencilerin cinsiyet, bölüm ve sınıf düzeyleri açısından mümkün olduğunca farklılık göstermesi hedeflenmiştir. Çalışmaya 18 gönüllü lisans öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların 10'u kadın, sekizi ise erkektir. Katılımcı öğrencilerden 13'ü fen bilimleri alanındaki, beşi ise sosyal bilim alanındaki bölümlerde eğitimlerine devam etmektedirler. Katılımcıların sekizi dördüncü sınıf, beşi üçüncü sınıf, üçü ikinci sınıf ve ikisi birinci sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin genel akademik not ortalamaları dört üzerinden 1.96 ile 3.90 arasında değişmektedir.

Veri Toplama Aracı

Olgu bilim deseninin kullanıldığı çalışmalarda daha detaylı bilgi elde edebilmek için katılımcılarla derinlemesine görüşme yapıl-

ması önerilmektedir (Creswell, 2007). Öğrencilerle derinlemesine, birebir görüşme yapılabilmesi için araştırmacılar tarafından *Akademik Dürüstlüğe İlişkin Görüş, Deneyim ve Öneriler* isimli yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Bu form hazırlanırken alan yazındaki çalışmalar, daha önce kullanılan ölçek ve anketler, verinin toplandığı üniversitenin akademik dürüstlük politikaları göz önünde bulundurulmuştur. Hazırlanan formun geçerliliğini, açıklığını ve anlaşılabilirliğini arttırmak için araştırmacılar tarafından bazı önlemler alınmıştır. Hazırlanan sorular, dört öğrenciyle bilişsel mülakat yapılarak kontrol edilmiştir. Bilişsel mülakat, eğitim araştırmalarında öz bildirim maddeleri hazırlarken kullanılması önerilen bir yöntemdir (Kemper & Kelly, 2007). Bilişsel mülakatta amaç, katılımcılardan soruların yanıtlarını almak değil, sorular hakkında katılımcıların düşüncelerini öğrenmektir. Bilişsel mülakat sırasında soruları okuyan öğrencilerden, soruları açıklık, anlaşılabilirlik ve format açısından incelemeleri, konunun kapsamına uygun bulup bulmadıklarını belirtmeleri istenmiştir. Ayrıca düzeltme yapılması gereken noktalara ve eklenmesi gerektiğini düşündükleri sorulara ilişkin önerileri de sorulmuştur. Bilişsel mülakatta öğrenciler, formda yer alan soruların açık, anlaşılır ve kapsayıcı olduğunu bildirmişlerdir. Sadece bir öğrenci, öğrencilerin kendi akademik usulsüzlük deneyimleri anlatma konusunda çekinceleri olabileceğini ifade etmiştir. Öğrencinin önerisi doğrultusunda ilgili soru düzenlenmiştir. Ardından soru formu için psikolojik danışma ve rehberlik alanından, veri toplama aracı geliştirme konusunda deneyimli iki uzmandan görüş alınmıştır. Uzmanlar, soruların açık, net ve konuyu kapsayacak düzeyde yeterli olduğunu belirtmekle birlikte yazıma ilişkin birkaç öneri sunmuşlardır. Uzman görüşlerinin alınmasının ardından düzenlenen *Akademik Dürüstlüğe İlişkin Görüş, Deneyim ve Öneriler Görüşme Formunun* son versiyonu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde cinsiyet, bölüm, sınıf, genel akademik not ortalaması gibi demografik bilgilere ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise öğrencilerin akademik dürüstlük kavramları hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeyine, görüşlerine, yaşadıkları ya da gözlemledikleri akademik usulsüzlük deneyimlerine, akademik usulsüzlüğü engelleyebilmek için önerilerine yönelik sorular yer almaktadır. Görüşme formunda yer alan sorulardan bazıları şu şekildedir: *Akademik dürüstlüğü kendi cümlelerinizle nasıl tanımlarsınız?, Akademik dürüstlüğe aykırı bir davranışı gördüğünüzde nasıl tepki verirsiniz?, Öğrenciler arasında gözlemediğiniz en yaygın kopya çekme biçimleri nelerdir?, Akademik dürüstlük ihlallerinin önlenmesi için önerileriniz nelerdir?*

İşlem

Çalışmanın yürütüldüğü üniversitenin insan araştırmaları etik kurulundan, çalışmanın etik ilkelere uygun olduğuna dair onay alınmıştır. Katılımcılar çalışmaya e-posta ya da telefonla davet edilmişlerdir. Çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden katılımcılara randevu verilerek görüşme günleri ayarlanmıştır. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara gönüllü katılım formu verilmiş ve imzalamaları istenmiştir. Gönüllü katılım formu, çalışmanın amacı, çalışmaya katılımın gönüllülük esasına dayandığı, anonimlik ilkesi doğrultusunda katılımcıların kimliklerini ortaya çıkaracak kişisel bilgilerinin istenmediği, görüşme-

nin ses kayıt cihazı ile kaydedileceği, verilerin sadece bilimsel amaçlarla kullanılacağı gibi gerekli tüm bilgileri içermektedir. Sessiz bir ortamda, araştırmacılar tarafından öğrencilerle birebir olarak yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve yaklaşık yirmi dakika sürmüştür. Veri toplama süreci iki ayda tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Analize başlamadan önce, katılımcılara kısaltma isimler (Ö1, Ö2, Ö3,.....Ö18) verilmiştir. Katılımcılardan onay alınarak kaydedilen görüşmeler, araştırmacılar tarafından kelime kelime çözümlenerek yazıya aktarılmıştır; betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Temalar, önceki çalışma bulguları ve araştırma soruları göz önünde bulundurularak oluşturulduğu için betimsel analiz yöntemi tercih edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Kodlamalar, iç güvenilirliği arttırmak için iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılmıştır (Lecompte & Goetz, 1982). Daha sonra kodlamaların tutarlığı kontrol edilmiş ve büyük oranda birbirleriyle uyumlu olduğu görülmüştür. Ortak kod ve temaların netleştirilmesinin ardından bu temaları en iyi ifade eden alıntılar seçilerek analiz süreci tamamlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın bulguları dört alt başlıkta sunulmuştur. İlk başlıkta çalışmaya katılan lisans öğrencilerinin akademik dürüstlük hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeyleri, ikinci başlıkta kopya ve intihal gibi akademik dürüstlüğü aykırı davranışlar üzerine deneyimleri ve gözlemleri, üçüncü başlıkta akademik usulsüzlük yapma nedenleri, dördüncü başlıkta ise akademik usulsüzlükleri önleme hakkındaki önerileri ele alınmıştır.

Akademik Dürüstlüğü Yönelik Bilgi ve Farkındalık Düzeyi

Öncelikle çalışmaya katılan öğrencilere akademik dürüstlük ya da intihal konularında herhangi bir eğitim alıp almadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin çoğunluğu bu konuda ayrıca bir eğitim ya da bilgilendirme almadıklarını ancak bazı öğretim elemanlarının derslerinde bu konulardan bahsettiklerini belirtmişlerdir. Bunun üzerine, öğrencilerin konuyla ilgili bilgi ve farkındalık düzeylerini tespit edebilmek için akademik dürüstlük ve intihal gibi kavramların tanımları sorulmuştur. Katılımcıların çoğunluğu akademik dürüstlüğü (n= 16) ve intihali (n = 15) kendi cümleleriyle doğru olarak tanımlamışlardır. Öğrenciler akademik dürüstlük için çoğunlukla şu tanımlamaları kullanmışlardır: “kopya çekmemek,” “akademik çalışmaları doğru ve dürüst bir şekilde yürütmek,” “başkalarının yaptığı bir çalışmayı kendininmiş gibi göstermemek, referans göstermek, kaynak belirtmek,” “diğerlerinin çalışmalarına saygı duyarak kendi özgün çalışmalarını ortaya koymak,” “kendi başarısı için kendi çabalarıyla ilerlemek.” Akademik dürüstlikle ilgili olarak öğrencilerden bir tanesi şunları ifade etmiştir: “Akademik çalışmaların özgünlüğü, dürüst bir şekilde yapılmış olması, bağımsız olma, etki altında kalmadan hareket edebilme, çıkar gözetmeme (Ö18).”

Öğrencilerin intihale ilişkin tanımlarından bazıları ise şu şekildedir: “başkalarının çalışmalarının referans göstermeden kullanmak,” “çaba göstermeden bir çalışmayı kopyalamak ya da satın almak ve kendininmiş gibi davranmak” ya da “kaynakları kaynakça bölümünde yazmamak.” Öğrencilerden biri intihali şöyle tanımlamıştır: “Emek vermeden bir yazıyı çalmak, kopyalamak, aynı zamanda referans da göstermemek... kendin yapmış gibi göstermek (Ö13).” Akademik dürüstlük ve intihale ilişkin yaptıkları tanımlar, öğrencilerin çoğunluğunun bu kavramlar hakkında bilgi sahibi olduğunu ortaya koymaktadır.

Görüşmeler esnasında öğrencilere Yükseköğretim Kurumunun disiplin politikalarından, kendi üniversitelerinin onur ilkesinden, akademik dürüstlük politikasından ve öğrenciler için hazırlanan “Akademik Dürüstlük Kılavuzu”ndan haberdar olup olmadıkları da sorulmuştur. Öğrencilerin çoğu Yükseköğretim Kurumunun disiplin politikalarından (n = 14), üniversitelerinin akademik dürüstlük politikasından ve bu konudaki belgelerden (n = 13) haberdar olmadıklarını belirtmişlerdir. Diğerleri ise bunlardan haberdar olduğunu belirtmişler ancak içerikleriyle ilgili bilgi verememişlerdir.

Öğrencilere akademik dürüstlüğü aykırı davranışların neler olduğu da sorulmuştur. Öğrenciler akademik dürüstlüğü aykırı davranışları, diğer bir deyişle, akademik usulsüzlükleri çoğunlukla “kopya çekmek” ve “başkalarına ait çalışmaları kaynak belirtmeden kopyalamak” yani intihal yapmak şeklinde belirtmişlerdir. Bu noktada öğrencilerin çoğunlukla en yaygın olan usulsüzlük davranışlarını bildikleri ancak akademik usulsüzlüğün kapsamına ait detaylar hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür.

Öğrencilere akademik dürüstlüğü aykırı davranışların neler olduğu da sorulmuştur. Öğrenciler akademik dürüstlüğü aykırı davranışları, diğer bir deyişle, akademik usulsüzlükleri çoğunlukla “kopya çekmek” ve “başkalarına ait çalışmaları kaynak belirtmeden kopyalamak” yani intihal yapmak şeklinde belirtmişlerdir. Bu noktada öğrencilerin çoğunlukla en yaygın olan usulsüzlük davranışlarını bildikleri ancak akademik usulsüzlüğün kapsamına ait detaylar hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür.

Akademik Usulsüzlük ile İlgili Kişisel Gözlemler ve Deneyimler

Öğrencilere akademik usulsüzlük davranışlarını içeren bir liste sunulmuş ve onlardan listeden de yardım alarak çevrelerinde en sık karşılaştıkları davranışları belirtmeleri istenmiştir. En sık karşılaşılan akademik usulsüzlükler kopya çekmek (n= 17), başkalarına ait bir çalışmanın tamamını ya da bir kısmını kaynak göstermeden kullanmak (n= 16), İnternette yer alan kaynakları ya da bilgileri referans göstermeden birebir kopyalamak (n= 13), sahte hasta raporu almak ya da telafi için gerçek olmayan mazeret belirtmek gibi haksız avantaj elde etmeye yönelik davranışlarda bulunmak (n= 13) şeklinde belirtilmiştir. Daha az karşılaşılan akademik usulsüzlük davranışları arasında kopya vermek, başkasının yerine sınava girmek ya da başkasını kendi yerine sınava sokmak, gerçekte var olmayan kaynakları kaynakçada vermek yer almaktadır.

Akademik dürüstlük ihlalleri ile ilgili bizzat yaşadıkları ya da yakından tanık oldukları olaylara örnekler vermeleri istendiğinde, öğrenciler aşağıda yer alan bazı spesifik olaylardan bahsetmişlerdir:

Bir arkadaşın kolu çok rahat çıkıyordu. Kolunu falan çıkarıp rapor alıyordu. (Ö1)

Kendi bölüm dersimde amfide olduğumuz bir sınavda çok uzun yazmamız gereken yani altı yedi sayfa yazmamız gereken bir sınav...Kâğıt değiştirerek hem kopya verdim hem kopya çektim. (Ö2)

Arkadaşım İngilizce dersinde...hani geçebilmek için kompozisyon yazmamız gerekiyor biraz da vakit alıyor... o yüzden başkasına parayla yaptırmıştı ve kendisi yapmış gibi göstermişti. (Ö10)

Şöyle devamlı sağlık raporu alan arkadaşlarım var sınavlara sonradan girmek için, hazır olmadıkları için. Yani aile hekimlerinden alıyolar. Başka, ödevi parayla yaptırılar var biliyorum. Onun dışında fazla kaynak kullanımı vs. ben de yapıyorum. İnternette olan kaynakları bazen referans gösteriyorum ama fazla kullanıyorum. Kopya çekmek var bunları görüyorum zaten. Sınavlarda telefonla mesajlaşma, kâğıda yazma şeklinde. Notları yazıp cebine koyup tuvalete gidip bakmak, bazı sınavlarda tuvalete gitmeye izin veriyorlar. (Ö3)

Bir keresinde yaz okulunda İngilizce sunum dersi almıştım ve bir arkadaşım ile konuşuyorduk kaynak bulmada çektiğimiz sıkıntılar hakkında ne kadar zorlandık diye. Ama bana şöyle demişti. Kaynakları tamamen kafasından uydurarak yazmış aslında öyle kaynaklar yokmuş. Bir de o konuda hocamız kontrol ediyor ama onların hocası kontrol etmediği için orada bir açıklık bulmuş. (Ö16)

Genelde ödevlerde oluyor bu dediğim olay. İşte geçmiş ödevlerden veya birlikte yapılan çalışmayı aynı şekilde geçirmek genelde en çok karşılaştığım. (Ö8)

Öğrenciler yaşanan ya da karşılaşılan akademik usulsüzlüklerin çoğunlukla cezalandırılmadığını, bu davranışlar sonucunda nadiren sözlü uyarı yapıldığını ya da düşük not verildiğini belirtmişlerdir. Öğrencilere akademik usulsüzlük davranışlarına yönelik olarak hem kendi verdikleri tepkiler hem de çevrelerindeki kişilerin verdikleri tepkiler sorulduğunda neredeyse tüm öğrenciler kendilerinin ve çevrelerindeki kişilerin bu tarz olaylar karşısında çoğunlukla tepkisiz kaldığını söylemişlerdir. Bu soruya öğrencilerin verdiği cevaplardan bazıları şunlardır:

Hoşuma gitmiyor ama susuyorum yani ne yapabilirim ki. Söyleyemiyorum. (Ö6)

Çok sinirleniyorum. Şu ana kadar lisedeyken falan insanların hakkını korudum. “Neden böyle yapıyorsun ki” diye karşı çıktım ve sonuçta hiçbir şeyin değişmediğini ve olanın bana olduğunu gördüm. O yüzden şimdi şunu yapıyorum. “Yapacak bir şey yok, üniversiteye kadar gelmiş ve ona ben ne yapabilirim ki” diyorum. (Ö15)

Onlar adına kötü hissediyorum, ama daha çok, yapıyorsa yapıyordur deyip geçiyorum artık alıştığım için. Uyardığım oluyor ama onu yapan insan çok da umursamıyor. (Ö11)

Akademik Usulsüzlüğün Nedenleri

Çalışmada akademik usulsüzlüğün nedenleri de araştırılmıştır. Bu kapsamda görüşmelere katılan öğrencilere alan yazında en sık bahsedilen akademik usulsüzlük nedenlerinden oluşan bir liste sunulmuştur. Öğrencilerden, bu listeye dayanarak ve gerektiğinde eklemeler yaparak kendilerine göre akademik usulsüzlüğün en önemli nedenlerini belirtmeleri istenmiştir.

Elde edilen veriler, öğrencilerin bakış açılarına dayalı olarak akademik usulsüzlüğün en önemli nedenleri arasında “yüksek not alma ve başarıma isteği (n= 16),” “sınavlara çalışmak ve ödevleri tamamlamak için verilen sürenin yeterli olmaması (n= 15),” “ders yükünün fazla olması (n=14)” ve “ödev ya da projelerin zorluğu (n= 13)” olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca ahlaki ve etik değerlerin zayıf olması, derse ve öğretim üyesine karşı

ilgisizlik ya da olumsuz duygular da belirtilen nedenler arasında yer almıştır.

Öğrencilere en yaygın akademik usulsüzlük davranışlarından olan intihalin ve kopya çekmenin spesifik nedenlerinin neler olduğu da sorulmuştur. İntihalin spesifik nedenleri arasında “kolay yoldan başarıma isteği,” “tembellik,” “bilgi eksikliği” ve “güvensizlik”; kopyanın spesifik nedenleri arasında ise yine “kolay ve kısa yoldan başarılı olma isteği” ve “bilgi eksikliği” sayılmıştır.

İntihalin en önemli nedeni ile ilgili öğrencilerden biri şöyle söylemiştir: “Üşenmek ve bilgisizlik bence. Hazır bilgi tatlı bilgi oluyor (Ö17).” Bir diğer öğrenci de şunları belirtmiştir:

Bence bu biraz tembellikten kaynaklanıyor. Yani en büyük sıkıntı tembellik...konu sıkıntısı olabilir çünkü aynı ödev çok farklı kere farklı insanlar tarafından yapıldığı için yeni bir şey ortaya çıkarmak güç geliyor olabilir. Ve bu yüzden kullanılıyor olabilir eski ödevler. Onun dışında dediğim gibi, tamamen tembellik. Araştırma isteğinin azlığı. (Ö2)

Kendi bölümünde kopya çekmenin en önemli nedeni olarak bir öğrenci şunları ifade etmiştir:

Yani birçok nedeni var ama bizim bölüm için söylersem ezberle yöneltilme. Mesela çok fazla formül var. 100 tane formül var, bunları ezberlememiz gerekiyor. Tamam, bazılarını çok kullanacağımız için otomatik ezberliyoruz ama hepsini ezberleyemediğimiz için kopya kâğıdı olayları var. (Ö4)

Diğer bir öğrenci ise şöyle söylemiştir:

Yani çok çeşitli nedenleri var. Ben kendi adıma eğer kopya çekmeye yeltenecek olsaydım şu olurdu herhalde, çok iyi çalışmış olsam da yazdığım cümlelerin yetersizliği. Yetersiz hissetmekten kaynaklanırdı benimki. Ama genel anlamda çalışmama, yani çalışmadıkları için öbür arkadaşın daha iyi bir şey yazabileceğini...düşünüp... Öz güven eksikliği gibi ya da arkadaşına fazla güvenmek. (Ö9)

Akademik Usulsüzlüğü Önlemeye Yönelik Görüş ve Öneriler

Çalışmanın sonuncu araştırma sorusuna cevap bulmak amacıyla öğrencilere akademik usulsüzlüğü önlemeye yönelik önerileri sorulmuştur. Öğrencilerin bu konudaki önerileri birbirinden farklılık göstermektedir. Belirtilen öneriler arasında caydırıcı cezalar koymak ve bunları uygulamak, öğrencilere ödevleri ve projeleriyle ilgili detaylı bilgiler sağlamak, öğrencilerin akademik dürüstlük ve akademik yazım kuralları konusundaki bilgi ve farkındalıklarını artırmak, zorunlu konferanslar düzenlemek, eğitim hayatının daha erken dönemlerinde ahlaki ve etik değerleri aşlamak, sınav tarihleri ve ödev teslim zamanlarıyla ilgili esneklik sağlamak, Turn-it-in gibi programlarla intihali tespit etmek yer almaktadır. Öğrencilerin önerilerine yönelik bazı alıntılar şu şekildedir:

...ödev yapıyorken hocanın öğrenciyle birebir konuşması: “sen yanlış araştırıyorsun yanlış yapıyorsun bunu şu şekilde yap” demesi, öğrencinin örnek üzerinde daha iyi anlamasını sağlar... Fakültenin kendi içinde buna yönelik bir dersi olmalı. Hem öğrenci kendisiyle ilgili bir şey yapıyor hem de o ders içinde araştırma yapıyor...Ama birebir çalışmak en yararlısı. (Ö12)

Ben kontrol dışında başka bir şeyin işe yarayacağını düşünmüyorum. Bu yapılsa bile sigarayı bıraktırma programı gibi olur. Yani işe yaramaz. (Ö16)

Ben şu an buraya gelince bile bilinçlendim. Seminer falan olsa etkili olmaz, kimse gelmeyebilir. Ama mesela bizim bazı derslerimiz var ve oraya herkes geliyor. O derslerde bunlardan bahsedilebilir. Bundan sonra karşılaşılan vakalarda da birebir çağrılıp uyarılabilir. Ama o kadar vurdum duymaz ki, hoca da düşük not verip geçiyor. Göz ardı edilmemeli...bu konuda her öğrenciyle konuşulması gerekir... Şöyle bir şey de olabilir... İlk üniversiteyi kazandığımızda yurt başvurusu ve özlük bilgi formu geliyor herkese. Onu doldururken akademik dürüstlikle ilgili bu tür konular da dahil edilmeli. Daha gelmeden "evet ben üniversiteye gidiyorum ve bunlar önemli, göz ardı etmemem gerekiyor" demeli. O zaman yapacaksa bile yapmaz. (Ö15)

Yine işte hocalar tarafından çünkü ben o ödevden sıfır almaya caksam bir daha yaparım, yine çalarım diye düşünüyorum. Yani hocalar size iyice anlatmalı ve uygulamalı. (Ö7)

TARTIŞMA

Lisans öğrencilerinin akademik dürüstlikle ilgili bilgi ve farkındalık düzeylerini, gözlemlerini, deneyimlerini ve önerilerini inceleyen bu çalışmada önemli bulgular elde edilmiştir. Çalışmanın ilk sorusuyla elde edilen bulgulara bakıldığında, öğrencilerin akademik dürüstlük hakkında genel olarak bilgi sahibi oldukları; kavramları doğru bir şekilde tanımlayabildikleri görülmüştür. Ayrıca öğrenciler, en yaygın akademik usulsüzlük davranışlarının neler olduğunu bilmekle birlikte bu davranışları çoğunlukla kopya çekmek ve başkalarına ait çalışmalarını kaynak göstermeden birebir kopyalamak şeklinde tanımlamaktadırlar. Öte yandan, öğrencilerin akademik dürüstlikle ilgili yükseköğretim politikalarından, kurumlarının bu konudaki ilke, belge ve politikalarından haberdar olmadıkları bulunmuştur. Öğrencilerin akademik usulsüzlükle ilgili genel bilgileri çoğunlukla bazı derslerde öğretim elemanlarının yaptıkları açıklamalardan edindikleri ancak akademik usulsüzlük davranışlarının detayları ve dürüstlük politikaları hakkında üniversite yaşamlarında ayrıntılı bilgileri edinemedikleri söylenebilir. Avustralya'da çok geniş bir örneklem grubuyla yapılan bir çalışmada da benzer bir şekilde öğrencilerin genel olarak akademik dürüstlük kavramından haberdar oldukları bulunmuştur (Bretag et al., 2014). Ancak bu çalışmanın bulgularından farklı olarak Avustralyalı öğrencilerin çoğu kendi üniversitelerinin akademik dürüstlük politikasından da haberdardır. Öte yandan, Çakmak (2015) yaptığı derleme çalışmasında lisans öğrencilerinin akademik usulsüzlükle ilgili kavram yanlışlarına sahip olduğunu ve bu nedenle akademik usulsüzlük yapabileceklerini ifade etmiştir. Bir başka çalışmada ise öğrencilerden kendilerine verilen metinlerdeki intihalleri tespit etmeleri istenmiştir ancak öğrenciler intihallerin sadece bir kısmını tespit edebilmişlerdir; bu çalışmada araştırmacılar öğrencilerin intihalin ne olduğu hakkında yalnızca temel bilgilere sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır (Babaii & Nejadghanbar, 2017).

Çalışmanın ikinci sorusuyla öğrencilerin akademik usulsüzlükle ilgili gözlem ve deneyimleri incelenmiştir. Öğrencilerin çevrelerinde en sık karşılaştıkları akademik usulsüzlükler arasında

kopya çekmek, başkalarına ait bir çalışmanın tamamını ya da bir kısmını kaynak göstermeden kullanmak, İnternette yer alan kaynakları ya da bilgileri referans göstermeden birebir kopyalamak, sahte hasta raporu almak yer almaktadır. Bu bulgu öğrencilerin üniversite yaşamlarında farklı yollarla en az bir kere akademik usulsüzlük davranışında bulduklarını kanıtlamaktadır ve alan yazında yer alan diğer çalışmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir (Devlin & Gray, 2007; Eraslan, 2011; Eret & Ok, 2014; Ersoy, 2014; McCabe, Feghali, & Abdallah, 2008; Özden, Özden & Biçer, 2015). Eraslan (2011) yaptığı nitel çalışmada öğretmen adaylarının %81'inin kopya çekerek akademik usulsüzlük yaptığını bulmuştur. Özden, Özden ve Biçer (2015) de benzer bulgulara ulaşmışlardır. Öğretmen adaylarının %95'inin üniversite yaşamları boyunca akademik dürüstlüğe aykırı en az bir davranış sergiledikleri bulunmuştur. Öte yandan, güncel bir çalışmada Minarcik ve Bridges (2015) lisansüstü düzeydeki öğrencilere açık uçlu sorular yönelterek akademik usulsüzlük davranışlarında bulunup bulunmadıklarını araştırmışlardır. Bu çalışmanın bulgularından farklı olarak öğrencilerin yalnızca %8'inin lisansüstü eğitimlerinde akademik dürüstlüğü ihlal edecek bir davranışta bulunduğunu tespit etmişlerdir. Lisansüstü öğrencilerinde bu oran daha düşük bulunsa da alan yazın lisans öğrencilerinde akademik usulsüzlük oranının, bu çalışmanın bulgularıyla paralel olarak, daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bunun nedenleri lisansüstü eğitime devam eden öğrencilerin akademik hayatla ilgili motivasyonlarının, araştırma yapma ve akademik yazım kurallarıyla ilgili bilgi ve farkındalık düzeylerinin yüksek olması, öğretim üyelerinin öğrencileri bu konuda daha fazla geri bildirim vermesi olabilir.

Devlin ve Gray'in (2007) belirttiği gibi öğrencilerin akademik usulsüzlük davranışlarının arkasında yatan nedenler farklılık gösterebilir. Bu çalışmanın üçüncü araştırma sorusuyla akademik usulsüzlük davranışlarının nedenleri araştırılmış ve en önemli nedenin yüksek not alma ve başarılı olma isteği olduğu bulunmuştur. Yüksek not alma isteği akademik usulsüzlük nedenlerinin araştırıldığı önceki çalışmalarda da önemli ve sık ifade edilen bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır (Özden, Özden & Biçer, 2015; Özden, Uçansoy-Baştürk, & Demir, 2015; Polat, 2017; Semerci, 2004). Yüksek not alma isteğinin yanı sıra bu çalışmada ödevler ve sınavlar için zaman kısıtlamasının olması, ders yükünün fazlalığı ve ödevlerin zorluğu da nedenler arasında bulunmuştur; bu nedenler Eret ve Ok'un (2014) yaptığı çalışmada öğrenciler tarafından belirtilen nedenlerle paralellik göstermektedir. Çalışmanın diğer bir bulgusuna göre öğrenciler intihalin ve kopyanın en önemli ve spesifik nedenleri olarak kolay yoldan başarılı olma isteğini ve bilgi eksikliğini görmekteyler. Bu bulgu da Semerci'nin (2004) çalışmasında ortaya çıkan ders çalışmayı sevmeme, yeterince çalışmama nedenleri ile örtüşmektedir.

Çalışmada son olarak, öğrencilerin akademik usulsüzlüğü önlemeye yönelik önerileri araştırılmıştır. Bu konuda öğrencilerin farklı önerilerinin olduğu görülmüştür. Bunun nedeni herkesin öğrenci olarak akademik dürüstlüğe yönelik bakış açısının ve deneyimlerinin farklılaşması olabilir. En fazla önerilenler arasında caydırıcı cezaların konulması ve uygulanması yer almıştır. Minarcik ve Bridges'in (2015) yaptığı çalışmada da

akademik dürüstlük ihlallerinde daha ağır cezaların uygulanması öğrenciler tarafından önerilmiştir. Bu konuda çalışan bazı araştırmacılar da cezalandırmayı bir öneri olarak sunmuşlardır (Özden, Uçansoy-Baştürk, & Demir, 2015). Öğrenciler, akademik usulsüzlüğü önlemeye yönelik bu davranışsal yaklaşımı kısa vadede alınabilecek en kolay tedbir olduğu için önermiş olabilirler. Ayrıca toplumda herkesin uyması beklenen kuralların da benzer şekilde yaptırımlarla uygulanması da bu önerinin ardında yatan nedenlerden biri olabilir. Cezalar dışında, öğretim elemanlarının ödevler ve projelerle ilgili detaylı bilgiler sağlaması da öğrencilerin önerilerindedir. Ayrıca bu çalışmada akademik dürüstlük ve akademik yazım kuralları hakkında bilgi ve farkındalığı artırmak, zorunlu konferanslar düzenlemek, eğitim hayatının daha erken dönemlerinde ahlaki ve etik değerleri aşlamak, sınav tarihleri ve ödev teslim zamanlarıyla ilgili esneklik sağlamak da önerilenler arasındadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak, öğrencilerin akademik usulsüzlüğü önlemeye yönelik önerileri de dikkate alınarak öğrenci, öğretim elemanı ve kurum bazında bir takım önleme stratejileri geliştirilebilir. Öncelikle öğrencilere akademik dürüstlük ve usulsüzlükle ilgili çeşitli dokümanlar, seminerler, çalıştaylar veya bireysel destek sunulabilir. Eret ve Ok'un (2014) da önerdiği gibi üniversitenin ilk yılında tüm öğrencilerin almak zorunda olduğu kredisiz bir ders programa eklenebilir. Alan yazında da belirtildiği üzere, öğrencilere yalnızca bilgi aktarmak tek başına yeterli olmayacaktır; aynı zamanda bu bilgileri nasıl kullanacakları anlatılmalı ve bununla ilgili belli aralıklarla aktiviteler düzenlenmelidir (Bretag et al., 2017; Gullifer & Tyson, 2010). Öğrencilere uygulamalı şekilde araştırma yöntemleri ve akademik yazım kuralları (alıntılama, kaynak gösterme, önceki çalışmalarını kendi cümleleriyle yeniden ifade etme, vb.) öğretilmelidir. İçeriği bakımından uygun olabilecek derslerde küçük araştırma projeleri verilip bu süreçte izlenen yollar ve raporlamalar öğretim elemanı tarafından takip edilebilir.

Akademik usulsüzlüğün nedenleri anlamak ve bunlara yönelik tedbirler almak akademik dürüstlüğün sağlanması açısından önemlidir. Bu çalışmada akademik usulsüzlüğün en önemli nedeni olarak yüksek not alma ve başarılı olma isteği ön plana çıkmıştır. Öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini anlamak için bir araç olarak görülen değerlendirme sisteminin, öğrenciler için bir amaç haline dönmesi, başarı ölçütünün sadece yüksek notlara indirgenmesi ve yüksek not almak için etik dışı davranışlara yönelmesi düşündürücüdür. Öğrencilerin öğrenme ve değerlendirme süreçleri hakkında bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Üniversite öğretimi boyunca öğrencilere, yüksek not almanın değil asıl önemli olanın üniversitede edinilen bilgi ve becerilerin etkin bir şekilde meslek hayatlarında uygulayabilmeleri olduğu benimsetilmelidir. Akademik usulsüzlük için belirtilen diğer nedenler (ödevler ve sınavlar için zaman kısıtlamasının olması, ders yükünün fazlalığı ve ödevlerin zorluğu), öğrencilerin ders çalışırken zorlandıklarının, motivasyon sağlayamadıklarının, kendi öğrenme stillerine uygun ders çalışma yöntemlerini bilmediklerinin bir işareti olabilir. Öğrenciler kendi öğrenme süreçleri hakkında bilgilendirilerek, motive edilerek çalışmaya yönlendirilebilir.

Öğretim elemanları için ise akademik dürüstlük konusunu ders izlencelerine nasıl entegre edebilecekleri, akademik dürüstlük kurallarını öğrencilerine ne şekilde aktarabilecekleri, akademik usulsüzlük davranışlarıyla nasıl başa çıkabilecekleri hususunda destek verilebilir. İntihali önleme programlarının öğretim elemanları tarafından etkili bir şekilde kullanılması teşvik edilebilir. Ayrıca göreve yeni başlayan öğretim elemanları üniversitenin akademik dürüstlük politikası ve prosedürleri hakkında bilgilendirilebilir.

Her yükseköğretim kurumunda akademik dürüstlüğün korunmasından sorumlu olacak, hem öğrencilere hem de öğretim elemanlarına bahsedilen hizmetleri sağlayabilecek bir birim kurulabilir. Akademik dürüstlük ihlalleri kurumsal bazda duyurulabilir. Öğrencilere, üniversiteye yeni kayıt yaptırırken ve her dönem başında akademik dürüstlük kurallarına bağlı kalacağına dair bir belge imzalatılabilir.

KAYNAKLAR

- Babai, E., & Nejadghanbar, H. (2017). Plagiarism among Iranian graduate students of language studies: Perspectives and causes. *Ethics and Behavior*, 27(3), 240-258.
- Bretag, T., Mahmud, S., Wallace, M. C., Walker, R., McGowan, U., East, J., Green, M., Partridge, L., & James, C. (2014). Teach us how to do it properly! An Australian academic integrity student survey. *Studies in Higher Education*, 39(7), 1150-1169.
- Comas-Forgas, R., Sureda-Negre, J., & Salva-Mut, F. (2010). Academic plagiarism prevalence among Spanish undergraduate students: An exploratory analysis. *Biochemia Medica*, 20(3), 301-306.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Çakmak, N. (2015). Lisans öğrencilerinin intihal ile ilgili kavram yanılgıları. *Türk Kütüphaneciliği*, 29(2), 212-240.
- Devlin, M., & Gray, K. (2007). In their own words: A qualitative study of the reasons Australian university students plagiarize. *High Education Research and Development*, 26(2), 181-198.
- Eraslan, A. (2011). Matematik öğretmeni adayları ve kopya: Hiç çekmedim desem yalan olur! *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 52-64.
- Eret, E., & Ok, A. (2014). Internet plagiarism in higher education: Tendencies, triggering factors and reasons among teacher candidates. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 39(8), 1002-1016.
- Ersoy, A. (2014). İnternet kaynaklarından intihal yaptığımı farkında değildim: Bir olgubilim araştırması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 47-60.
- Ersoy, A., & Özden, M. (2011). Öğretmen adaylarının ödevlerinde internetten intihal yapmalarında öğretim elemanının rolüne ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 10(2), 608-619.
- Gehring, D., & Pavela, G. (1994). *Issues and perspectives on academic integrity* (2nd ed.). Washington D. C.: National Association of Student Personnel Administrators.
- Gullifer, J., & Tyson, G. A. (2010). Exploring university students' perceptions of plagiarism: A focus group study. *Studies in Higher Education*, 35(4), 463-481.

- Kempler, T. M., & Kelly, K. L. (2007). Cognitive processing of self-report items in educational research: Do they think what we mean? *Educational Psychologist, 42*(2), 139-151.
- LeCompte, M. D., & Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research, 52*, 31-60.
- Ledesma, R. G. (2011). Academic dishonesty among undergraduate students in a Korean university. *Research in World Economy, 2*(2), 25-35.
- Lin, C. H. S., & Wen, L. Y. M. (2007). Academic dishonesty in higher education—a nationwide study in Taiwan. *Higher Education, 54*(1), 85-97.
- Löfström, E. (2011). Does plagiarism mean anything? LOL.: Students' conceptions of writing and citing. *Journal of Academic Ethics, 9*(4), 257-275.
- Ma, Y., McCabe, D. L., & Liu, R. (2013). Students' academic cheating in Chinese universities: Prevalence, influencing factors, and proposed action. *Journal of Academic Ethics, 11*(3), 169-184.
- Macale, L., Ghezzi, V., Rocco, G., Fida, R., Vellone, E., & Alvaro, R. (2017). Academic dishonesty among Italian nursing students: A longitudinal study. *Nurse Education Today, 50*, 57-61.
- Malgwi, C. A., & Rakovski, C. C. (2009). Combating academic fraud: Are students reticent about uncovering the covert? *Journal of Academic Ethics, 7*(3), 207-221.
- McCabe, D. L., Feghali, T., & Abdallah, H. (2008). Academic dishonesty in the Middle East: Individual and contextual factors. *Research in Higher Education, 49*(5), 451-467.
- Miller, A. D., Murdock, T. B., & Grotewiel, M. M. (2017). Addressing academic dishonesty among the highest achievers. *Theory into Practice, 56*(2), 121-128.
- Minarcik, J., & Bridges, A. J. (2015). Psychology graduate students weigh in: Qualitative analysis of academic dishonesty and suggestion prevention strategies. *Journal of Academic Ethics, 13*(2), 197-216.
- Nuss, E. M. (1988). Academic dishonesty: A contemporary problem in higher education. In W. L. Kibler, E. M. Nuss, B. G. Paterson, & G. Pavela (Eds.), *Academic integrity and student development: Legal issues and policy perspectives* (pp. 1-5). Asheville, NC: College Administration Publications.
- Özden, M., Özden, D. Ö., & Biçer, B. (2015). Akademik usulsüzlük: Öğretmen adaylarının görüşleri ve deneyimleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(2), 505-525.
- Özden, M., Uçansoy-Baştürk, A., & Demir, M. (2015). Kopya çektim, çünkü...: Bir olgubilim çalışması. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry, 6*(4), 57-89.
- Petrak, O., & Bartolac, A. (2014). Academic honesty among the students of health studies. *Croatian Journal of Education, 16*(1), 81-117.
- Polat, M. (2017). Türkiye'de öğrenciler neden kopya çeker? Bir meta-sentez çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 1*, 223-242.
- Sattler, S., Wiegel, C., & Veen, F. V. (2017). The use frequency of 10 different methods for preventing and detecting academic dishonesty and the factors influencing their use. *Studies in Higher Education, 42*(6), 1126-1144.
- Semerci, Ç. (2004). Tıp fakültesi öğrencilerinin kopya çekmeye ilişkin tutum ve görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 18*(3), 139-146.
- Thompson, L. W., Bagby, J. H., Sulak, T. N., Sheets, J., & Trepinski, T. M. (2017). The cultural elements of academic honesty. *Journal of International Students, 7*(1), 136-153.
- Uçak, N. Ö., & Birinci, H. G. (2008). Bilimsel etik ve intihal. *Türk Kütüphaneciliği, 22*(2), 187-204.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8th ed.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.